

### สรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทช่างอุตสาหกรรม ระดับชั้น ปวช. 3 วิทยาลัยเทคนิคลำปาง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้านี้ เลือกใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเป็น ชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และจับสลากในขั้นสุดท้าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 254 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา แบบสอบถามความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัยของนักศึกษา แบบทดสอบความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และแบบวัดพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านพลังงานเชื้อเพลิง พลังงานไฟฟ้า น้ำ ดันไม้ และการรักษาความสะอาดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เครื่องมือชุดนี้ได้ผ่านการพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว และได้นำไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรคำนวณหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach ในด้านความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัยของนักศึกษา ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในด้านพลังงานเชื้อเพลิง พลังงานไฟฟ้า น้ำ ดันไม้ และการรักษาความสะอาด ได้ความเชื่อมั่น 0.8142 , 0.8432 และ 0.7939 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำแบบสอบถามมาเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในขณะที่ลงฝึกปฏิบัติงานในโรงงาน ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลา 20 วัน แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ใช้ค่าสถิติ ร้อยละ (Percentage) และฐานนิยม (Mode) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการจำแนกข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างตามระดับความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัย ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานเชื้อเพลิง พฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า พฤติกรรมการอนุรักษ์ดันไม้ พฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำ และพฤติกรรมการอนุรักษ์ด้านการรักษาความสะอาด

การหาความแตกต่างของตัวแปรด้านระดับความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสาขาวิชาที่เรียนกับพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ ใช้วิธีทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ (Chi - Square) ส่วนการหาความสัมพันธ์ตัวแปรด้านความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัย และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับ

พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

## สรุปผลการวิจัย

### ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษาแผนกวิชาช่างยนต์ ช่างกลโรงงาน ช่างเชื่อม โลหะ ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้า และช่างอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 254 คน

นักศึกษาส่วนมากรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจากสื่อทางโทรทัศน์มากที่สุด โดยมีระดับความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทุกวันคิดเป็นร้อยละ 54.7 รองลงมาคือ สื่อทางวิทยุ โดยมีระดับความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 2 – 3 ครั้ง / สัปดาห์ ส่วนสื่อทางหนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งตีพิมพ์นั้น นักศึกษารับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสื่อทางบอร์ดประชาสัมพันธ์ นักศึกษารับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย ในด้านความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัยนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูงต่อการให้บริการของห้องสมุดทั้งด้านความทันสมัยของหนังสือและบริการการให้ยืม มีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อความสะอาดของห้องเรียน และมีระดับความพึงพอใจในระดับต่ำในเรื่องความสะอาดของห้องน้ำห้องส้วม ในด้านของระดับความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นักศึกษาส่วนใหญ่มีระดับความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

### ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่พึงประสงค์ นักศึกษาที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากวิทยุและบอร์ดประชาสัมพันธ์ที่มีระดับความถี่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ส่วนสาขาวิชาเรียนและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสารและสิ่งตีพิมพ์ที่มีระดับมีความถี่แตกต่างกัน พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาไม่แตกต่างกัน

พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับตัวแปรความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัย และไม่มีความสัมพันธ์กับระดับคะแนนความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา

### 1. พฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานเชื้อเพลิง

นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานเชื้อเพลิงที่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 48.99 ไม่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 13.89 พฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานเชื้อเพลิงที่ส่วนใหญ่พึงประสงค์ คือ การปิดวาล์วถังแก๊สเมื่อเลิกใช้งานทุกครั้ง พฤติกรรมที่ส่วนใหญ่ไม่พึงประสงค์ ก็คือ ไม่ตรวจสอบรอยต่อระหว่างสายท่อแก๊สและถังแก๊ส

### 2. พฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า

นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 41.31 และไม่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 20.03 พฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่ส่วนใหญ่พึงประสงค์ คือ ปิดไฟแสงสว่างทุกครั้ง เมื่อไม่อยู่ในห้อง และไม่พึงประสงค์คือ ใช้รีโมทเปลี่ยนช่องโทรทัศน์บ่อย ๆ

### 3. พฤติกรรมการอนุรักษ์ต้นไม้

นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ต้นไม้ที่ไม่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 36.13 และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์คิดเป็นร้อยละ 30.03 พฤติกรรมที่พึงประสงค์คือ ไม่รดน้ำต้นไม้ขณะแสงแดดจ้าในเวลากลางวัน และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์คือ ไม่แจ้งเบาะแสให้ทางการทราบเมื่อรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า

### 4. พฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำ

นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรม การอนุรักษ์น้ำที่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 46.86 และไม่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 19.34 พฤติกรรมที่ส่วนใหญ่พึงประสงค์คือ ไม่เปิดก๊อกน้ำทิ้งไว้ขณะแปรงฟัน และมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ คือ เมื่อซักผ้า น้ำล้างผ้า น้ำสุดท้ายไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในกิจกรรมอื่นต่อไป

### 5. พฤติกรรมการอนุรักษ์ความสะอาด

นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ความสะอาดที่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 44.83 และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 16.28 พฤติกรรมที่ส่วนใหญ่พึงประสงค์ คือ ราดน้ำทำความสะอาดส้วมทุกครั้งหลังจากเสร็จธุระ และพฤติกรรมที่ส่วนใหญ่ไม่พึงประสงค์คือ ไม่ทำความสะอาด โต๊ะเรียนของตนเองหลังจากเลิกเรียนแต่ละวิชา

### พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับตัวแปรต่าง ๆ

1. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับระดับความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พบว่า ที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากวิทยุ และบอร์ดประชาสัมพันธ์ที่มีระดับความถี่แตกต่างกัน นักศึกษามีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ยกเว้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งตีพิมพ์

2. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัยของนักศึกษา โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกในด้านการอนุรักษ์พลังงานเชื้อเพลิงและต้นไม้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับคะแนนความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม แต่เป็นความสัมพันธ์ทางลบและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับสาขาวิชาที่เรียน พบว่า นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

#### พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรายด้านกับตัวแปรต่าง ๆ

1. พฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานเชื้อเพลิงกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากหนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งตีพิมพ์ที่มีระดับความถี่แตกต่างกัน นักศึกษามีพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานเชื้อเพลิงแตกต่างกัน ยกเว้น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ และบอร์ดประชาสัมพันธ์ และนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานเชื้อเพลิงไม่แตกต่างกัน ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างความพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัยของนักศึกษากับพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานเชื้อเพลิงนั้น พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในการตรวจแรงดันลมรถ และเปลี่ยนน้ำมันเครื่องตามกำหนดเวลา ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความสัมพันธ์กับระดับคะแนนความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมนั้น พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานเชื้อเพลิงในด้านการปิดวาล์วถังแก๊สทุกครั้งเมื่อเลิกใช้งาน และการตรวจสอบรอยต่อระหว่างสายท่อแก๊สและถังแก๊ส ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. พฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากวิทยุที่มีระดับความถี่แตกต่างกัน นักศึกษามีพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าต่างกัน ยกเว้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ และบอร์ดประชาสัมพันธ์ และนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าไม่แตกต่างกัน ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอนุรักษ์ไฟฟ้ากับความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัยนั้น เป็นความสัมพันธ์ทางบวกในการไม่เปิดโทรทัศน์ทิ้งไว้ และการละลายน้ำแข็งในช่องแช่แข็ง ส่วนตัวแปรด้านอื่นมีความสัมพันธ์ทางลบ ระดับคะแนนความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ไฟฟ้า 3 ตัวแปร คือปิดไฟแสงสว่างทุกครั้งเมื่อไม่อยู่ในห้อง ตัวแปรการใช้หลอดประหยัดไฟฟ้าแทนหลอดเก่าที่ชำรุด และการใช้รีโมทเปลี่ยนช่องโทรทัศน์บ่อย ๆ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. พฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากบอร์ดประชาสัมพันธ์ที่มีระดับความถี่แตกต่างกัน พฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำของนักศึกษาแตกต่างกัน ยกเว้น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสารและสิ่งตีพิมพ์ และ

นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์น้ำไม่แตกต่างกัน ส่วนความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์น้ำในการไม่เปิดก๊อกน้ำทิ้งไว้ขณะแปรงฟันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และระดับคะแนนความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์น้ำในการไม่ล้างถ้วยชามโดยตรงจากก๊อกน้ำ ตัวแปรไม่เปิดก๊อกน้ำทิ้งไว้ขณะแปรงฟัน และไม่เปิดฝักบัวทิ้งไว้ขณะฟอกสบู่เมื่ออาบน้ำ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ต้นไม้กับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากวิทยุที่มีระดับความถี่แตกต่างกัน นักศึกษามีพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ต้นไม้แตกต่างกัน ยกเว้น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ และบอร์ดประชาสัมพันธ์ และนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ต้นไม้ไม่แตกต่างกัน ส่วนความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ต้นไม้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในด้านระดับคะแนนความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ต้นไม้ ยกเว้นตัวแปรการเดินทางลัดสนามหญ้าเพื่อความสะดวกและรวดเร็วกับตัวแปรรดน้ำต้นไม้ขณะแสงแดดจ้าในเวลากลางวันเป็นความสัมพันธ์ทางบวก ส่วนตัวแปรด้านการเข้าร่วมโครงการปลูกป่าและอนุรักษ์ต้นไม้ของโรงเรียนหรือชุมชน ที่อยู่อาศัย และตัวแปรการแจ้งเบาะแสให้ทางการทราบทันทีเมื่อรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ต้นไม้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

5. พฤติกรรมการณ์รักษาสิ่งแวดล้อมในด้านการรักษาความสะอาด พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ และบอร์ดประชาสัมพันธ์ที่มีความถี่แตกต่างกัน นักศึกษามีพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ด้านการรักษาความสะอาดไม่แตกต่างกัน และสาขาวิชาที่เรียนแตกต่างกัน นักศึกษามีพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ด้านการรักษาความสะอาดไม่แตกต่างกัน ในด้านความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัย พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ด้านการรักษาความสะอาด ยกเว้นความสัมพันธ์ของตัวแปร ชูด ชิด เขียน ป้ายคราบน้ำมันลงบนโต๊ะ หรือตามผนังกำแพงในโรงเรียน โรงงาน หรือที่อื่น ๆ เพื่อความสนุกสนานเป็นความสัมพันธ์ทางลบ และตัวแปรด้านการรดน้ำทำความสะอาดสวนทุกครั้งหลังจากเสร็จธุระในห้องน้ำ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ด้านการรักษาความสะอาดที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และในด้านความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ด้านการรักษาความสะอาดกับระดับคะแนนความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวแปรด้านรดน้ำทำความสะอาดสวนทุกครั้งหลังจากเสร็จธุระในห้องน้ำ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

### อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคลำปาง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทช่างอุตสาหกรรม สังกัดกรมอาชีวศึกษา มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านพลังงานเชื้อเพลิง ไฟฟ้า น้ำ และความสะอาด อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ ยกเว้นการอนุรักษ์ต้นไม้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วัฒนา จันทรเสน (2539 : 124) ที่พบว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดกรมอาชีวศึกษา มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณียุวชาติ (2532 : 87) ที่พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเนื่องจากหลักสูตรทางด้านอาชีวศึกษาที่เน้นทางด้านอาชีพแล้ว ยังสอดคล้องเนื้อหาสิ่งแวดล้อมไว้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์รหัส 20001401 และรายวิชาสังคมรหัส 20001302 ที่มีเนื้อหาวิชาให้นักศึกษารู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อสิ่งมีชีวิตและการรู้จักปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ยังเน้นให้นักศึกษาเข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเหล่านี้จะให้นักศึกษาเกิดทัศนคติทางบวกต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมอำเอี่ยม (2528) ที่พบว่า การเรียนวิชาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในทางบวก และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรมล กลัฒม (2534) ที่พบว่า สาขาวิชาการเรียนวิชาทางสิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์พฤติกรรมเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อม ในด้านระดับความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง และไม่มี ความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อาจจะเป็นเพราะว่านักศึกษารับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชนไม่มากพอ ประกอบทั้งสภาพแวดล้อมภายในวิทยาลัยของนักศึกษาไม่เอื้อโอกาสต่อการเข้าห้องสมุด เนื่องจากระเบียบที่ห้ามนักศึกษาสวมชุดฝึกงานเข้าห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้ออมพร สายเสนา (2528 : 63) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดอำนาจเจริญที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมแล้วพบว่า ระดับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของนักศึกษาต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และจากการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษา การที่นักศึกษามีระดับ

ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูง อาจจะเป็นเพราะว่ากลุ่มสังคม (Social Group) ที่นักศึกษาเหล่านี้อยู่ มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่พึงประสงค์ ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักศึกษาให้ปฏิบัติตาม ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของฌองส์ ลินส์วอสต์ (2519 : 20) ที่ว่า สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่ใช่มนุษย์ซึ่งอยู่ในสถานะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรมเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง และพัฒนา สูจันจันท์ (2522 : 80 – 82) กล่าวว่า คนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมต่างกัน พฤติกรรมที่แสดงต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรายด้านพบว่า การอนุรักษ์พลังงาน เชื้อเพลิง นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 48.99 ในการปีควาล้วถึงเกิด ทุกครั้งที่เลิกใช้งาน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า นักศึกษาเหล่านี้เรียนทางด้านช่างอุตสาหกรรม หลักสูตรทางวิชาชีพทุกคนจะได้เรียนวิชาความปลอดภัยในโรงงานตามสาขาวิชาของตนเองที่ เรียนอยู่ และนอกจากจะเรียนวิชาชีพของตนเองแล้วนักศึกษายังต้องเรียนวิชาต่างสาขาด้วย และในปัจจุบันได้มีสื่อมวลชนและสื่อต่าง ๆ ได้ช่วยกันประชาสัมพันธ์และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชน ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ ได้แทรกซึมเข้าไปในความคิดของตัวนักเรียน ทำให้เกิด ความรู้ด้านพลังงานและมีค่านิยมในการประหยัดพลังงาน และส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ พลังงานที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย เกียมอมรรรัตน์ (2531) ที่พบว่า ความรู้ด้านพลังงานมีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการประหยัดพลังงาน และศิริพน หงส์พันธุ์ (2527) พบว่า ความรู้กับการปฏิบัติมีความสัมพันธ์กัน และความรู้ เจตคติ ทำนายนการปฏิบัติได้ ประมาณ 5 เปอร์เซนต์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

พฤติกรรมการอนุรักษ์ไฟฟ้า พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 41.31 ในการปิดไฟแสงสว่างทุกครั้งเมื่อไม่อยู่ในห้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการ รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นแรงกระตุ้นให้นักศึกษา มีเจตคติที่ดีต่อการประหยัด พลังงานไฟฟ้าและส่งผลต่อพฤติกรรมอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา เมธิกุล (2521 : 8) ที่พบว่า หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่มีแรงกระตุ้นต่อนักเรียนมีทั้งทางด้าน ดีและด้านเสีย ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างความประพฤติ ในด้านพฤติกรรม การอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าที่ไม่พึงประสงค์ในการใช้รีโมทเปลี่ยนช่องโทรทัศน์บ่อย ๆ นั้น อาจเป็น เพราะว่าการเจริญทางด้านเทคโนโลยี ทำให้เกิดค่านิยมต่อความสะดวกสบาย ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ทอมสัน และคณะ (อ้างในเขวาลักษณ์ พลสุจริต, 2538 : 16) ที่พบว่า ผู้ที่ฝึกฝน วัตถุประสงค์มากเท่าใด ความสนใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมก็ยิ่งลดมากเท่านั้นและสอดคล้องกับ ฌองส์ ลินส์วอสต์ (2519 : 20) ที่กล่าวว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ และสุวรรณิ ยูชาติ (2532 : 25) กล่าวว่า การที่จะให้บุคคลอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้นั้น จะต้องให้ความรู้และ ค่านิยมที่ถูกต้อง

พฤติกรรมอนุรักษ์น้ำ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำที่พึงประสงค์คิดเป็นร้อยละ 46.86 ต่อการไม่เปิดก๊อกน้ำทิ้งไว้ขณะแปรงฟัน ทั้งนี้อาจเพราะสื่อมวลชนที่เสนอข่าวการขาดแคลนน้ำ และเชิญชวนให้ประชาชนประหยัดน้ำผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้ง โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสารหรือสิ่งตีพิมพ์ รวมทั้งบอร์ดประชาสัมพันธ์ทั้งภายในวิทยาลัยและนอกวิทยาลัย ความรู้ที่ได้รับจากสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ จะไปกระตุ้นให้นักศึกษารู้คุณค่าของน้ำเกิดความตระหนัก และมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ สอนแจ่ม (2536) ที่พบว่า ระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน มีผลต่อการใช้น้ำในกิจกรรมในครัวเรือนแตกต่างกันด้วย

พฤติกรรมการอนุรักษ์ต้นไม้ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ต้นไม้ไม่พึงประสงค์คิดเป็นร้อยละ 36.13 ในการไม่แข็งแรงแสร้งให้ทางกรทราบ เมื่อรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า อาจจะเป็นเพราะว่าเป็นสิ่งที่ไกลตัวสำหรับนักศึกษาซึ่งมีอายุอยู่ในวัยรุ่นที่มีความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเพียงช่วงสั้น ๆ และไม่มีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์ต้นไม้ เพราะกิจกรรมภายในวิทยาลัยเน้นหนักไปทางชมรมวิชาชีพ และองค์การช่างในอนาคตแห่งประเทศไทย (อ.ช.ท.) ส่วนกิจกรรมชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น ยังไม่เข้มแข็งทั้งกำลังสมาชิกและการปฏิบัติ จึงทำให้พฤติกรรมการอนุรักษ์ต้นไม้ของนักศึกษาไม่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แอนดริว เอิร์ด และแอนเดรย์ โทเมอรา (Andrew Aird and Andrey Tomera 1977 : 31 – 43) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการหาข้อมูลและการอนุรักษ์น้ำทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงค่านิยมในการอนุรักษ์น้ำอย่างมาก

พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการรักษาความสะอาดของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการทำอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการรักษาความสะอาดที่พึงประสงค์คิดเป็นร้อยละ 44.83 พฤติกรรมที่ส่วนใหญ่พึงประสงค์ คือการรดน้ำทำความสะอาดส้วมทุกครั้งหลังเสร็จธุระ และมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อกรทำความสะอาด โต๊ะเรียนของตนเองหลังจากเลิกเรียนแต่ละวิชา ทั้งนี้เพราะว่านักศึกษาต้องรีบเร่งเพื่อเปลี่ยนห้องเรียนและดึกเรียนใหม่เพื่อเรียนในวิชาต่อไป แต่ส่วนใหญ่แล้วนักศึกษาต้องการความสะอาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงเยาว์ แก้วกังวาล (2535 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า บุคลากรในวิทยาลัยเทคนิคปราจีนบุรี ต้องการให้มีการปรับปรุงห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม และบริเวณรอบ ๆ อาคารเรียน โรงฝึกงาน บริเวณจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนให้สะอาดและมีระเบียบ

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาด้านการอนุรักษ์พลังงาน เชื้อเพลิง พลังงานไฟฟ้า น้ำ ต้นไม้และการรักษาความสะอาด พบว่า นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า นักศึกษาเหล่านั้นต่างก็เรียนในสาขาช่างอุตสาหกรรมเหมือนกัน รวมทั้งได้รับความรู้ทางสิ่งแวดล้อมจาก



การเรียนวิชาสายสามัญ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวิทยาลัยเหมือนกันและอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันจึงมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนา จันทรเสน (2539 : 123 – 126) พบว่า สาขาวิชาในประเภทอุตสาหกรรมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษา และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณีย์ ยูชาติ (2532) ที่พบว่าพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาอาชีวศึกษาขึ้นอยู่กับสาขาวิชา และจากงานวิจัยของ ทวีบุญ แสงหล้า (2529 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ มีเจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมแตกต่างจากนักเรียนที่เรียนแผนการเรียนอื่น ๆ และจากงานวิจัยของ จารุทธิ์ ประเสริฐวนิช (2530) ที่พบว่า นักเรียนที่ศึกษาในแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ และแผนการเรียนภาษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับมลพิษทางสภาวะแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากวิทยุ และบอร์ดประชาสัมพันธ์ที่มีระดับความถี่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันที่ระดับที่นัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า สื่อมวลชนจากวิทยุประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้ ความตระหนัก และทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อีกทั้งนักศึกษาเหล่านี้เป็นนักศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรมจะเปิดวิทยุฟังตลอดขณะปฏิบัติงานในโรงงานหรือตามบริเวณที่ปฏิบัติงานเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรสม์ แสงทอง (2539 : 124 – 125) ที่พบว่าการรับรู้ข่าวสารต่างกัน ทำให้มีค่านิยมในการประหยัดพลังงานแตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา จันทรเสน (2539) ที่พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์วารสารและสิ่งตีพิมพ์ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเหตุว่าโอกาสที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากหนังสือพิมพ์ วารสาร หรือสิ่งตีพิมพ์มีน้อย เพราะเวลา โอกาส และกฎเกณฑ์ในการเข้าห้องสมุดเป็นสิ่งบังคับให้นักศึกษาได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อนี้น้อย อีกทั้งสื่อจากโทรทัศน์นักศึกษาก็เลือกดูรายการตามใจตนเอง และมักจะอยู่ในวัยที่ฟังวิทยุมากกว่าชมโทรทัศน์ จากงานวิจัยของ กาญจนา เมธิกุล (2521 : 8) ที่พบว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีแรงกระตุ้นต่อนักเรียนมีทั้งด้านดีและด้านเสีย ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างความประพฤติได้

4. ผลการศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษา ด้านการอนุรักษ์พลังงานเชื้อเพลิง ไฟฟ้า น้ำ ต้นไม้ และการรักษาความสะอาด พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไดอาร์ (Dyar, 1976 : 110 – 111) ที่พบว่า การที่เด็กนักเรียนได้อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่สะอาดเป็นพิเศษนั้น จะช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นว่าจะสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ทำให้

เด็กเกิดความใส่ใจเกิดการปฏิบัติและมีความตื่นตัวมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางเยาว์ แก้วกั้งวาล (2535 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน นักศึกษา และครู – อาจารย์ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยเทคนิคปราจีนบุรี ซึ่งพบว่าบุคลากรในสถานศึกษาดังกล่าว ต้องการให้ปรับปรุงบริเวณวิทยาลัยให้มีความร่มรื่น มีที่นั่งพักผ่อนให้เพียงพอกับจำนวนผู้ใช้ห้องเรียนและโรงฝึกงานให้มีแสงสว่าง และมีการถ่ายเทอากาศที่ดี ตลอดจนห้องน้ำห้องส้วมและบริเวณรอบ ๆ อาคารเรียน โรงฝึกงาน บริเวณจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนควรสะอาดและมีระเบียบ

5. ผลการศึกษาพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านการอนุรักษ์พลังงานเชื้อเพลิง ไฟฟ้า น้ำ ต้นไม้ และการรักษาความสะอาดพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาแต่เป็นความสัมพันธ์ทางลบซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่านักศึกษามีอายุอยู่ในวัยรุ่นไม่สามารถโยงความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สุรพล สุคารา (อ้างในวัฒนา จันทระเสน, 2539 : 128) ที่ได้ให้ความเห็นว่า พฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม อาจเนื่องมาจากการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน แต่นักศึกษาไม่ได้นำมาปฏิบัติเมื่ออยู่นอกห้องเรียน หรืออาจเพราะไม่สามารถเชื่อมโยงกับสถานะที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพน หงส์พันธ์ (2527 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ และความรู้ทำนายการปฏิบัติได้ประมาณ 5 เปอร์เซ็นต์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

#### ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัย ควรมีการปรับปรุงกิจกรรมในสถานศึกษา โดยเน้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้มากขึ้น โดยเน้นปฏิบัติจริง สถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งขึ้น ทั้งจำนวนสมาชิกและการปฏิบัติเพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักศึกษามีความตระหนัก และวางแผนในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวิทยาลัย ในทุกด้าน ให้ดียิ่งขึ้นเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักศึกษา และส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาให้ดียิ่งขึ้น
3. สถานศึกษาควรส่งเสริมการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่นักศึกษา โดยเน้นการให้ความรู้ทางเสียงตามสาย และบอร์ดประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น อีกทั้งควรส่งเสริมให้มีจุดอ่านหนังสือพิมพ์ นอกเหนือจากห้องสมุด
4. ครู – อาจารย์ ผู้สอนรายวิชาที่มีสิ่งแวดล้อมศึกษาสอดแทรกอยู่ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ควรใช้หลาย ๆ อย่างประกอบกัน ควรสังเกตพฤติกรรมควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์
2. ควรศึกษาบทบาทของครูผู้สอนทางช้างว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาหรือไม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Chiang Mai University